

॥ प्रथमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां षष्ठमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

प्राचीनव॑शं करोति देवमनु॒ष्या दि॒शो व्य॑भजन्त॒ प्राचीं॑ दे॒वा
 दक्षि॑णा पि॒तरः प्र॒तीचीं॑ मनु॒ष्या उदी॑ची॒ रुद्रा॑ यत्प्राचीनव॑शं
 करोति॑ दे॒वलोक॑मे॒व तद्य॑जमान॒ उपा॑वर्तते॒ परि॑ श्रयत्यन्तर्हि॑तो
 हि दे॒वलोक॑ो म॒नुष्यलो॒कान्नास्माल्लो॒कात्स्वे॑तव्यमि॒वेत्याहुः॑ को हि
 तद्वेद॒ यद्यमुष्मि॑ल्लो॒केऽस्ति॑ वा॒ न वेति॑ दि॒क्ष्वती॑का॒शान्क॑रोति (१)

उ॒भयो॑र्लो॒कयो॑रभिजित्यै॒ केश॑श्म॒श्रु व॑पते न॒खानि॒ नि
 कृ॑न्तते मृ॒ता वा ए॒षा त्वग॑मे॒ध्या यत्के॑शश्म॒श्रु मृ॒तामे॒व
 त्वच॑ममे॒ध्याम॑प॒हत्य॑ य॒ज्ञियो॑ भू॒त्वा मे॒धमु॑पैत्यङ्गि॒रसः॑ सुव॒र्गं लो॒कं
 यन्तो॑ऽप्सु दी॑क्षात॒पसी॒ प्रावे॑शयन्न॒प्सु स्ना॑ति सा॒क्षादे॒व दी॑क्षात॒पसी॒
 अव॑ रुन्धे ती॒र्थे स्ना॑ति ती॒र्थे हि ते तां॑ प्रावे॑शयन्ती॒र्थे स्ना॑ति (२)

ती॒र्थमे॒व संमा॑नानां॑ भवत्यु॒पोऽश्वा॑त्यन्तर॒त ए॒व मे॒ध्यो भव॑ति
 वास॑सा दीक्षयति सौ॒म्यं वै क्षौमं॑ दे॒वत॑या॒ सोम॑मेष दे॒वता॑मुपैति
 यो दी॑क्षते॒ सोम॑स्य त॒नूर॑सि त॒नुवं॑ मे पा॒हीत्या॑हु॒ स्वामे॒व
 दे॒वता॑मुपैत्यथो॑ आ॒शिष॑मे॒वैता॑मा शा॒स्तेऽग्ने॑स्तूषा॒धानं॑ वा॒योर्वा॑त॒पानं॑
 पि॒तृणां॑ नी॒विरोष॑धीनां॑ प्रघा॒तः (३)

आ॒दि॒त्यानां॑ प्राचीनता॒नो वि॒श्वेषां॑ दे॒वाना॑मोतुर्नक्ष॑त्राणामतीका॒शा

ए॒त॒त्सर्व॑दे॒व॒त्यं॑ य॒द्वा॒सो॒ यद्वा॒स॒सा दी॒क्षय॑ति॒ सर्वा॑भि॒रे॒वैनं॑
 दे॒वता॑भिर्दी॒क्षय॑ति॒ ब॒हिःप्रा॑णो॒ वै म॑नु॒ष्य॑स्तस्या॒श॒नं प्रा॑णोऽ॒श्नाति॑
 स॒प्रा॒ण ए॒व दी॑क्ष॒त आ॑शि॒तो भ॑वति॒ यावा॑ने॒वास्य॑ प्रा॒णस्तेन॑ स॒ह
 मे॒धमु॑पैति॒ घृ॒तं दे॒वानां॑ म॒स्तु पि॒तृणा॑न्नि॒ष्प॑कं म॒नुष्या॑णा॒न्तद्वै (४)

ए॒त॒त्सर्व॑दे॒व॒त्यं॑ य॒न्न॒व॒नीतं॑ य॒न्न॒व॒नीते॒नाभ्य॑ङ्के॒ सर्वा॑ ए॒व दे॒वताः॑
 प्री॒णाति॑ प्र॒च्यु॒तो वा ए॒षोऽस्मा॑ल्लो॒काद॑ग॒तो दे॒वलो॒कं यो दी॑क्षि॒तोऽ॒न्तरे॑व
 न॒व॒नीत॑न्तस्मा॒न्न॒व॒नीते॒नाभ्य॑ङ्केऽनु॒लो॒मं य॒जुषा॑ व्यावृ॒त्या
 इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्तस्य॑ क॒नी॒नि॒का॒ परा॑प॒त॒त्तदा॑ञ्ज॒नम॑भव॒द्यदा॑ङ्के॒ चक्षु॑रे॒व
 भ्रातृ॑व्यस्य वृ॒ङ्के दक्षि॑णं॒ पूर्व॑माङ्के॑ (५)

स॒व्य॑ ९ हि पूर्वं म॒नुष्या॑ आ॒ञ्जते॑ न नि धा॒वते॑ नी॒व हि म॑नु॒ष्या
 धा॒वन्ते॑ प॒ञ्च कृ॒त्व आ॑ङ्के॒ पञ्चा॑क्षरा॒ पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तौ॒ यज्ञो॑ य॒ज्ञमे॒वाव
 रु॒न्धे परि॑मित॒माङ्केऽप॑रि॒मित॑ ९ हि म॑नु॒ष्या आ॒ञ्जते॑ स॒तूल॑याङ्के॒
 ऽप॑तूल॒या हि म॑नु॒ष्या आ॒ञ्जते॑ व्यावृ॒त्यै यद॑प॒तूल॑याञ्जी॒त वज्रं॑ इ॒व
 स्या॑त्स॒तूल॑याङ्के॑ मि॒त्र॒त्वाय॑ (६)

इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्त्सोऽ॒३ पोऽ॒३ भ्य॑मि॒यत॑ तासां॒ यन्मे॒ध्यं
 य॒ज्ञिय॑ ९ सदे॒वमा॑सी॒त्तद॑पोद॒क्राम॑त्ते द॒र्भा अ॑भवन् यद्द॒र्भपु॑ञ्जी॒लैः
 प॒वय॑ति॒ या ए॒व मे॒ध्या य॒ज्ञियाः॑ सदे॒वा आप॑स्ताभि॒रे॒वैनं॑ प॒वय॑ति॒
 द्वाभ्यां॑ प॒वय॑त्य॒होरा॑त्राभ्यामे॒वैनं॑ प॒वय॑ति॒ त्रि॒भिः प॑वयति॒ त्रयं॑ इ॒मे
 लो॒का ए॒भिरे॒वैनं॑ लो॒कैः प॑वयति॒ प॒ञ्चभिः॑ (७)

पवयति पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तौ यज्ञो यज्ञायैवैनं पवयति
 षड्भिः पवयति षड्वा ऋतव ऋतुभिरेवैनं पवयति सप्तभिः पवयति
 सप्त छन्दांसि छन्दोभिरेवैनं पवयति नवभिः पवयति नव
 वै पुरुषे प्राणाः सप्राणमेवैनं पवयत्येकविंशत्या पवयति
 दश हस्त्या अङ्गुलयो दश पद्या आत्मैकविंशो यावानेव
 पुरुषस्तमपरिवर्गम् (८)

पवयति चित्पतिस्त्वा पुनात्वित्याह मनो वै चित्पतिर्मनसैवैनं
 पवयति वाक्पतिस्त्वा पुनात्वित्याह वाचैवैनं पवयति देवस्त्वा
 सविता पुनात्वित्याह सवितृप्रसूत एवैनं पवयति तस्य ते
 पवित्रपते पवित्रेण यस्मै कं पुने तच्छक्रेयमित्याहाऽऽशिषमेवैतामा
 शास्ते ॥ (९)

अतीकाशान्करोत्यवैशयन्तीर्थे स्नाति प्रघातो मनुष्याणान्तद्वा आङ्गे मित्रत्वाय पञ्चभिरपरिवर्गमष्टाचत्वारिंशच्च ॥

यावन्तो वै देवा यज्ञायापुनत् त एवाभवन् य एवं विद्वान्
 यज्ञाय पुनीते भवत्येव बहिः पवयित्वान्तः प्र पादयति मनुष्यलोक
 एवैनं पवयित्वा पृतन्देवलोकं प्र णयत्यदीक्षित एकयाहुत्येत्याहुः
 स्रुवेण चतस्रो जुहोति दीक्षितत्वाय स्रुचा पञ्चमीं पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः
 पाङ्क्तौ यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्ध आकूत्यै प्रयुजेऽग्नये (१०)

स्वाहेत्याहाकूत्या हि पुरुषो यज्ञमभि प्रयुङ्क्ते यज्ञेयेति मेधायै
 मनसेऽग्नये स्वाहेत्याह मेधया हि मनसा पुरुषो यज्ञमभिगच्छति

सरस्वत्यै पूष्णेऽग्नये स्वाहेत्याहु वाग्वै सरस्वती पृथिवी पूषा वाचैव
पृथिव्या यज्ञं प्र युङ्क्ता आपो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुव इत्याहु या वै
वर्ष्यास्ताः (११)

आपो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवो यदेतद्यजुर्न ब्रूयाद्विव्या
आपोऽशान्ता इमं लोकमा गच्छेयुरापो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुव
इत्याहास्मा एवैनां लोकाय शमयति तस्माच्छान्ता इमं
लोकमा गच्छन्ति द्यावापृथिवी इत्याहु द्यावापृथिव्योर्हि
यज्ञ उर्वन्तरिक्षमित्याहान्तरिक्षे हि यज्ञो बृहस्पतिर्नो हविषां
वृधातु (१२)

इत्याहु ब्रह्म वै देवानां बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवास्मै यज्ञमव
रुन्धे यद्व्याद्विधेरिति यज्ञस्थाणुमृच्छेद्वधात्वित्याहु यज्ञस्थाणुमेव
परि वृणक्ति प्रजापतिर्यज्ञमसृजत सौऽस्मात्सृष्टः पराङ्मस प्र
यजुरह्नीनात्प्र साम तमृगुदयच्छद्यदगुदयच्छत्तदौद्ग्रहणस्यौद्ग्रहणत्वमृच

जुहोति यज्ञस्योद्यत्या अनुष्टुप्छन्दसा मुदयच्छदित्याहुस्तस्मादनुष्टुप्
जुहोति यज्ञस्योद्यत्यै द्वादश वात्सबन्धान्युदयच्छन्नित्याहुस्तस्माद्द्वादश
दीक्षयन्ति सा वा एषर्गनुष्टुग्वागनुष्टुग्यदेतयर्चा दीक्षयति वाचैवैनं
सर्वया दीक्षयति विश्वे देवस्य नेतुरित्याहु सावित्र्येतेन मर्तो
वृणीत सुख्यम् (१४)

इत्याहु पितृदेवत्यैतेन विश्वे राय इषुभ्यसीत्याहु वैश्वदेव्यैतेन

द्युम्नं वृणीत पुष्यस इत्याह पौष्ण्येतेन सा वा एषर्क्सर्वदेवत्या
 यदेतयर्चा दीक्षयति सर्वाभिरेवैनं देवताभिर्दीक्षयति सप्ताक्षरं प्रथमं
 पदमष्टाक्षराणि त्रीणि यानि त्रीणि तान्यष्टावुपं यन्ति यानि चत्वारि
 तान्यष्टौ यदष्टाक्षरा तेन (१५)

गायत्री यदेकादशाक्षरा तेन त्रिष्टुग्यद्वादशाक्षरा तेन
 जगती सा वा एषर्क्सर्वाणि छन्दांसि यदेतयर्चा दीक्षयति
 सर्वेभिरेवैनं छन्दोभिर्दीक्षयति सप्ताक्षरं प्रथमं पदं सप्तपदा
 शक्करी पशवः शक्करी पशूनेवाव रुन्ध एकस्मादक्षरादनामं प्रथमं
 पदन्तस्माद्यद्वाचोऽनामन्तन्मनुष्या उप जीवन्ति पूर्णया जुहोति
 पूर्ण इव हि प्रजापतिः प्रजापतेरास्यै न्यूनया जुहोति न्यूनाद्धि
 प्रजापतिः प्रजा असृजत प्रजानां सृष्ट्यै॥ (१६)

अग्नये ता वृधात्वृचा सख्यन्तेन जुहोति पञ्चदश च॥ [२]

ऋक्सामे वै देवेभ्यो यज्ञायातिष्ठमाने कृष्णो रूपं
 कृत्वापक्रम्यातिष्ठतान्तेऽमन्यन्त यं वा इमे उपावथ्स्यतः स इदं
 भविष्यतीति ते उपांमन्नयन्त ते अहोरात्रयोर्महिमानमपनिधाय
 देवानुपावर्तेतामेष वा ऋचो वर्णो यच्छुक्लं कृष्णाजिनस्येष
 साम्नो यत्कृष्णमृक्सामयोः शिल्पे स्थ इत्याहर्क्सामे एवाव रुन्ध
 एषः (१७)

वा अहो वर्णो यच्छुक्लं कृष्णाजिनस्येष रात्रिया यत्कृष्णं

यदेवैनयोस्तत्र न्यक्तं तदेवाव रुन्धे कृष्णाजिनेन दीक्षयति
 ब्रह्मणो वा एतद्रूपं यत्कृष्णाजिनं ब्रह्मणैवैनं दीक्षयतीमान्धियं
 शिक्षमाणस्य देवेत्याह यथायजुरेवैतद्गर्भो वा एष यद्वीक्षित उल्बं
 वासः प्रोर्णुते तस्मात् (१८)

गर्भाः प्रावृता जायन्ते न पुरा सोमस्य क्रयादपोर्णीत यत्पुरा
 सोमस्य क्रयादपोर्णीत गर्भाः प्रजानां परापातुंकाः स्युः क्रीते सोमे-
 ऽपोर्णुते जायंत एव तदथो यथा वसीयांसं प्रत्यपोर्णुते तादृगेव
 तदङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्त ऊर्जं व्यभजन्त ततो यदत्यशिष्यत
 ते शरा अभवन्नूग्वै शरा यच्छरमयी (१९)

मेखला भवत्यूर्जमेवाव रुन्धे मध्यतः सन्नहति मध्यत एवास्मा
 ऊर्जं दधाति तस्मान्मध्यत ऊर्जा भुञ्जत ऊर्ध्वं वै पुरुषस्य नाभ्यै
 मेध्यमवाचीनममेध्यं यन्मध्यतः संनहति मेध्यं चैवास्यामेध्यं च
 व्यावर्तयतीन्द्रो वृत्राय वज्रं प्राहरत्स त्रेधा व्यभवत्स्फ्यस्तृतीयं
 रथस्तृतीयं यूपस्तृतीयम् (२०)

येऽन्तःशरा अशीर्यन्त ते शरा अभवन्तच्छराणां शरत्वं
 वज्रो वै शराः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यच्छरमयी मेखला
 भवति वज्रेणैव साक्षात्क्षुध्मभ्रातृव्यं मध्यतोऽपं हते त्रिवृद्धवति
 त्रिवृद्धे प्राणस्त्रिवृतमेव प्राणं मध्यतो यजमाने दधाति पृथ्वी
 भवति रङ्गुनाव्यावृत्यै मेखलया यजमानन्दीक्षयति योक्त्रेण पत्नी

मिथुनत्वाय (२१)

यज्ञो दक्षिणामभ्यध्यायत्ता॥ समंभवत्तदिन्द्रोऽचायथ्सो-
ऽमन्यत यो वा इतो जनिष्यते स इदं भविष्यतीति तां
प्राविशत्तस्या इन्द्र एवाजायत सोऽमन्यत यो वै मदितोऽपरो
जनिष्यते स इदं भविष्यतीति तस्या अनुमृश्य योनिमाच्छिन्नत्सा
सूतवंशाभवत्तत्सूतवंशायै जन्म (२२)

ता॥ हस्ते न्यवेष्टयत् तां मृगेषु न्यदधात्सा कृष्णविषाणाभवदिन्द्र
योनिरसि मा मां हि॥ सीरिति कृष्णविषाणां प्र यच्छति सयोनिमेव
यज्ञं करोति सयोनिन्दक्षिणा॥ सयोनिमिन्द्र॥ सयोनित्वाय कृष्यै
त्वां सुसस्याया इत्याह तस्मादकृष्टपृच्या ओषधयः पच्यन्ते
सुपिप्पलाभ्यस्त्वौषधीभ्य इत्याह तस्मादोषधयः फलं गृह्णन्ति
यद्धस्तेन (२३)

कण्डूयेत पामनं भावुंकाः प्रजाः स्युर्यथ्स्मयेत नग्नं भावुंकाः
कृष्णविषाणया कण्डूयतेऽपिगृह्य स्मयते प्रजानां गोपीथाय न
पुरा दक्षिणाभ्यो नेतोः कृष्णविषाणामवं चृतेद्यत्पुरा दक्षिणाभ्यो
नेतोः कृष्णविषाणामवंचृतेद्योनिः प्रजानां परापातुंका स्यान्नीतासु
दक्षिणासु चात्वाले कृष्णविषाणां प्रास्यति योनिर्वै यज्ञस्य
चात्वालं योनिः कृष्णविषाणा योनावेव योनिन्दधाति यज्ञस्य
सयोनित्वाय॥ (२४)

रुन्ध एष तस्माच्छ्रमयी यूपस्तृतीयं मिथुनत्वाय जन्म हस्तेनाष्टाचत्वारिंशच्च॥ ——— [३]

वाग्वै देवेभ्योऽपाक्रामद्यज्ञायातिष्ठमाना सा वनस्पतीन्प्राविशथ्सै
वाग्वनस्पतिषु वदति या दुन्दुभौ या तूणवे या वीणायां
यद्दीक्षितदण्डं प्रयच्छति वाचमेवाव रुन्ध औदुम्बरो भवत्यूर्वा
उदुम्बर ऊर्जमेवाव रुन्धे मुखेन सम्मितो भवति मुखत एवास्मा
ऊर्ज दधाति तस्मान्मुखत ऊर्जा भुञ्जते (२५)

क्रीते सोमे मैत्रावरुणाय दण्डं प्र यच्छति मैत्रावरुणो
हि पुरस्तादृत्विग्भ्यो वाचं विभजति तामृत्विजो यजमाने
प्रतिष्ठापयन्ति स्वाहा यज्ञं मनसेत्याह मनसा हि पुरुषो
यज्ञमभिगच्छति स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यामित्याह द्यावापृथिव्योर्हि
यज्ञः स्वाहोरोरन्तरिक्षादित्याहान्तरिक्षे हि यज्ञः स्वाहा यज्ञं
वातादारभ इत्याहायम् (२६)

वाव यः पवते स यज्ञस्तमेव साक्षादा रभते मुष्टी करोति
वाचं यच्छति यज्ञस्य धृत्या अदीक्षिष्टाय ब्राह्मण इति त्रिरुपाश्वाह
देवेभ्य एवैनं प्राऽऽह त्रिरुच्चैरुभयेभ्य एवैनं देवमनुष्येभ्यः प्राऽऽह
न पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं वि सृजेद्यत्पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं विसृजेद्यज्ञं
विच्छिन्द्यात् (२७)

उदितेषु नक्षत्रेषु व्रतं कृणुतेति वाचं वि सृजति यज्ञव्रतो वै
दीक्षितो यज्ञमेवाभि वाचं वि सृजति यदि विसृजेद्वैष्णवीमृचमनु

ब्रूयाद्यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञेनैव यज्ञः सं तनोति दैवीन्धियं मनामह
इत्याह यज्ञमेव तन्मन्दयति सुपारा नो असद्वश इत्याह व्युष्टिमेवाव
रुन्धे (२८)

ब्रह्मवादिनो वदन्ति होतव्यं दीक्षितस्य गृहा(३)इ न
होतव्या(३)मिति हविर्वै दीक्षितो यज्जुहुयाद्यजमानस्यावदाय
जुहुयाद्यन्न जुहुयाद्यज्ञपरुरन्तरियाद्ये देवा मनोजाता मनोयुज
इत्याह प्राणा वै देवा मनोजाता मनोयुजस्तेष्वेव परोक्षं
जुहोति तन्नेव हुतं नेवाहुतः स्वपन्तं वै दीक्षितः रक्षांसि
जिघांसन्त्यग्निः (२९)

खलु वै रक्षोहाग्रे त्वः सु जांगृहि वयः सु
मन्दिषीमहीत्याहाग्निमेवाधिपां कृत्वा स्वपिति रक्षसामपहत्या
अब्रत्यमिव वा एष करोति यो दीक्षितः स्वपिति त्वमग्रे व्रतपा
असीत्याहाग्निर्यै देवानां व्रतपतिः स एवैनं व्रतमालम्भयति देव
आ मर्त्येष्वेत्याह देवः (३०)

ह्येष सन्मर्त्येषु त्वं यज्ञेष्वीड्य इत्याहेतः हि यज्ञेष्वीड्यतेऽप
वै दीक्षिताथ्सुषुपुषं इन्द्रियं देवताः कामन्ति विश्वे देवा अभि
मामाववृत्रन्नित्याहेन्द्रियेणैवैनं देवताभिः सं नयति यदेतद्यजुर्न
ब्रूयाद्यावन्त एव पशून्भि दीक्षेत् तावन्तोऽस्य पशवः स्यु
रास्वेयत् (३१)

सो॒मा भूयो॑ भ॒रेत्या॒हापरि॑मितानेव प॒शूनव॑ रुन्धे चन्द्रम॑सि मम॒
भोगा॑य भ॒वेत्या॒ह यथा॑देव॒तमे॒वैनाः॑ प्रति॑ गृह्णाति वा॒यवे॑ त्वा वरु॑णाय॒
त्वेति॑ यदे॒वमे॒ता नानु॑दि॒शेदय॑थादे॒वतं॑ दक्षि॑णा गमये॒दा दे॒वता॑भ्यो
वृश्च्ये॒त यदे॒वमे॒ता अनु॑दि॒शति॑ यथादे॒वतमे॒व दक्षि॑णा गमयति॒ न
दे॒वता॑भ्य आ (३२)

वृश्च्य॑ते दे॒वीरा॑पो अपां नपा॒दित्या॑ह॒ यद्वो मे॒ध्यं य॒ज्ञिय॑ꣳ
सदे॒वं तद्वो माव॑ क्रमिष॒मिति॑ वावै॒तदा॒हाच्छि॑न्नं तन्तुं पृथि॒व्या अनु॑
गेष॒मित्या॑ह॒ सेतु॑मे॒व कृ॒त्वात्यै॑ति॥ (३३)

भुञ्जतेऽयच्छिन्नाद्बन्धेऽग्निराह देव इयं देवताभ्य आ त्रयस्त्रिंशच्च॥ ————— [४]

दे॒वा वै दे॒वय॑जनमध्यव॒साय॑ दि॒शो न प्राजा॑नन्तेऽ३
न्यो॑न्यमुपा॒धाव॑न्त्वया प्र जा॑नाम॒ त्वयेति॑ तेऽदि॒त्याꣳ सम॑ध्रियन्त॒
त्वया॑ प्र जा॑ना॒मेति॑ साब्र॑वी॒द्वरं॑ वृ॒णै म॒त्प्राय॑णा ए॒व वो य॒ज्ञा
मदु॑दयना अस॒न्निति॑ तस्मा॑दादि॒त्यः प्रा॑यणीयो य॒ज्ञाना॑मादि॒त्य
उ॒दय॑नीयः पश्च॑ दे॒वता॑ यजति॒ पश्च॑ दि॒शो दि॒शां प्र॒ज्ञात्यै॑ (३४)

अथो पश्चा॑क्षरा प॒ङ्क्तिः पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्धे पथ्याꣳ
स्व॒स्तिम॑यजन्प्राची॑मे॒व तया॑ दि॒शं प्राजा॑नन्नग्निना॒ दक्षि॑णा सोमे॑न
प्र॒तीचीꣳ स॒वि॒त्रोदी॑चीमदि॒त्योर्ध्वा पथ्याꣳ स्व॒स्तिं य॑जति प्राची॑मे॒व
तया॑ दि॒शं प्र जा॑नाति॒ पथ्याꣳ स्व॒स्तिमि॑ष्ट्वाग्नीषोमौ यजति॒ चक्षु॑षी
वा ए॒ते य॒ज्ञस्य॑ यदग्नीषोमौ ताभ्या॑मे॒वानु॑ पश्यति (३५)

अ॒ग्नीषो॒मावि॑ष्ट्वा स॒वितारं॑ यजति स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वानु॑

पश्यति सवितारमिष्ट्वादिति यजतीयं वा अदितिर्स्यामेव
 प्रतिष्ठायानुं पश्यत्यदितिमिष्ट्वा मारुतीमृचमन्वाह मरुतो वै
 देवानां विशो देवविशं खलु वै कल्पमानं मनुष्यविशमनुं
 कल्पते यन्मारुतीमृचमन्वाह विशां क्लृप्त्यै ब्रह्मवादिनो वदन्ति
 प्रयाजवदननूयाजं प्रायणीयं कार्यमनूयाजवत् (३६)

अप्रयाजमुदयनीयमितीमे वै प्रयाजा अमी अनूयाजाः सैव
 सा यज्ञस्य सन्ततिस्तत्तथा न कार्यमात्मा वै प्रयाजाः प्रजाऽनूयाजा
 यत्प्रयाजानन्तरियादात्मानमन्तरियाद्यदनूयाजानन्तरियात्प्रजामन्तरि
 खलु वै यज्ञस्य विततस्य न क्रियते तदनु यज्ञः परा भवति यज्ञं
 पराभवन्तं यजमानोऽनु (३७)

परा भवति प्रयाजवदेवानूयाजवत्प्रायणीयं कार्यं
 प्रयाजवदनूयाजवदुदयनीयं नात्मानमन्तरेति न प्रजां न
 यज्ञः पराभवति न यजमानः प्रायणीयस्य निष्कास उदयनीयमभि
 निर्वपति सैव सा यज्ञस्य सन्ततिर्याः प्रायणीयस्य याज्या यत्ता
 उदयनीयस्य याज्याः कुर्यात्पराङ्मुं लोकमा रोहेत्प्रमायुकः
 स्याद्याः प्रायणीयस्य पुरोनुवाक्यास्ता उदयनीयस्य याज्याः
 करोत्यस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठति॥ (३८)

प्रजाँत्यै पश्यत्यनूयाजवद्यजमानोऽनु पुरोनुवाक्यास्ता अष्टौ च॥ [५]

कद्रूश्च वै सुपर्णी चात्मरूपयोरस्पर्धेतां सा कद्रूः

सुप॑र्णीमंजय॑त्साब्र॑वीत्तृतीय॑स्यामितो दि॒वि सोम॑स्तमा ह॑र॒
तेनाऽऽत्मानं॑ निष्क्री॑णीष्वेतीयं॑ वै क॒द्रूरसौ सु॑प॒र्णी छन्दा॑ंसि
सौपर्णे॑याः साब्र॑वीदस्मै॒ वै पि॒तरौ पु॒त्रान्बिभृ॑तस्तृतीय॑स्यामितो
दि॒वि सोम॑स्तमा ह॑र॒ तेनाऽऽत्मानं॑ निष्क्री॑णीष्व (३९)

इति॑ मा क॒द्रूर॑वोच॒दिति॑ जग॑त्युद॑पत॒च्चतु॑र्दशाक्षरा स॒ती
साप्रा॑प्य न्य॑वर्तत॒ तस्यै॑ द्वे अ॒क्षरे॑ अमी॑येता॒ं सा प॒शुभि॑श्च दी॒क्षया॑
चाग॑च्छ॒त्तस्मा॑ज्जग॑ती छन्द॑सां पश॒व्यत॑मा तस्मा॑त्पशुमन्तं॑ दीक्षोपं
नम॑ति त्रि॒ष्टुगु॑द॒पत॒त्रयो॑दशाक्षरा स॒ती साप्रा॑प्य न्य॑वर्तत॒ तस्यै॑ द्वे
अ॒क्षरे॑ अमी॑येता॒ं सा दक्षि॑णाभिश्च (४०)

तप॑सा चाग॑च्छ॒त्तस्मा॑त्रि॒ष्टुभो॑ लो॒के मा॒ध्यन्दि॑ने स॒र्वने॑
दक्षि॑णा नीयन्त ए॒तत्खलु॑ वाव तप॒ इत्या॑हु॒र्यः स्वं द॑दातीति॑
गाय॑त्र्युद॑पत॒च्चतु॑रक्षरा स॒त्यज॑या ज्योति॑षा तम॑स्या अ॒जाभ्य॑रुन्ध
तद॑जाया अज॒त्व॑ सा सोमं॑ चाह॑रच्च॒त्वारि॑ चा॒क्षरा॑णि साष्टाक्षरा॑
सम॑पद्यत ब्रह्म॑वादिनो॑ वदन्ति (४१)

कस्मा॑त्स॒त्याद्वा॑य॒त्री क॑नि॒ष्ठा छ॑न्द॒सां स॒ती य॑ज्ञमु॒खं
परी॑यायेति॑ यदे॒वादः सोम॑माह॑र॒त्तस्मा॑द्यज्ञमु॒खं पर्यै॑त् तस्मा॑त्तेज॒स्विनी॑त
प॒द्भ्यां द्वे स॒र्वने॑ स॒मगृ॑ह्णान्मुखे॑नैकं यन्मुखे॑न स॒मगृ॑ह्ण॒त्तद॑धय॒त्तस्मा॑द्वे
स॒र्वने॑ शुक्र॑वती प्रातःस॒र्वनं॑ च मा॒ध्यन्दि॑नं च तस्मा॑त्तृतीयस॒र्वनं॑
ऋ॒जीष॑म॒भि षु॑ण्वन्ति धी॒तमि॑व हि मन्य॑न्ते (४२)

आ॒शि॒रम॑व॒ नय॑ति सशु॒क्रत्वा॑याथो स॒म्भर॑त्ये॒वैन॑त्त॑

सोममाह्रियमाणं गन्धर्वो विश्वावसुः पर्यमुष्णात्स तिस्रो रात्रीः
परिमुषितोऽवसत्तस्मात्तिस्रो रात्रीः क्रीतः सोमो वसति ते देवा
अब्रुवन्स्त्रीकामा वै गन्धर्वाः स्त्रिया निष्क्रीणामेति ते वाचः
स्त्रियमेकहायनीं कृत्वा तया निरक्रीणन्त्सा रोहिद्रूपं कृत्वा
गन्धर्वेभ्यः (४३)

अपक्रम्यातिष्ठत्तद्रोहितो जन्म ते देवा अब्रुवन्नप
युष्मदक्रमीन्नास्मानुपावर्तते वि ह्वयामहा इति ब्रह्म गन्धर्वा
अवदन्नगायं देवाः सा देवान्गायत उपावर्तत तस्माद्गायन्तः स्त्रियः
कामयन्ते कामुका एनः स्त्रियो भवन्ति य एवं वेदाथो य एवं
विद्वानपि जन्येषु भवन्ति तेभ्य एव ददत्युत यद्वहुतयाः (४४)

भवन्त्येकहायन्या क्रीणाति वाचैवैनः सर्वया क्रीणाति
तस्मादेकहायना मनुष्या वाचं वदन्त्यकूटयाऽकर्णयाऽकाणया-
ऽश्लोण्याऽसप्तशफया क्रीणाति सर्वयैवैनं क्रीणाति यच्छ्वेतया
क्रीणीयाद्दुश्कर्मा यजमानः स्याद्यत्कृष्णयानुस्तरणी स्यात्प्रमायुको
यजमानः स्याद्यद्विरूपया वात्रघ्नी स्यात्स वान्यं जिनीयात्तं वान्यो
जिनीयादरुणया पिङ्गाक्ष्या क्रीणात्येतद्वै सोमस्य रूपः स्वयैवैनं
देवतया क्रीणाति॥ (४५)

निष्क्रीणीष्व दक्षिणाभिश्च वदन्ति मन्यन्ते गन्धर्वेभ्यो बहुतयाः पिङ्गाक्ष्या दशं च॥——[६]

तद्धिरण्यमभवत्तस्माद्द्व्यो हिरण्यं पुनन्ति ब्रह्मवादिनो

वदन्ति॒ कस्मा॑त्स॒त्याद॑न॒स्थिके॑न प्र॒जाः प्र॒वीय॑न्तेऽस्थ॒न्वती॑र्जायन्त॒
इति॒ यद्धि॑र॒ण्यं घृ॑तेऽव॒धाय॑ जु॒होति॒ तस्मा॑द॒न॒स्थिके॑न प्र॒जाः
प्र॒ वी॑यन्तेऽस्थ॒न्वती॑र्जायन्त ए॒तद्वा अ॒ग्नेः प्रि॑यं धाम॒ यद् घृ॑तं
तेजो॒ हिर॑ण्यमि॒यं ते शु॒क्र त॒नूरि॑दं वर्च॒ इत्या॑ह स॒तैज॑समे॒वैन॑
स॒त॒नुम् (४६)

क॒रोत्य॑थो॒ सम्भ॑रत्ये॒वैनं॒ यद॑ब॒द्धम॑वद॒ध्याद्गर्भाः॑ प्र॒जानां॑
परा॒पातु॑काः स्युर्ब॒द्धम॑व॒ दधा॑ति॒ गर्भा॑णां धृ॒त्यै नि॑ष्ट॒क्यं ब॑ध्नाति
प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय॒ वाग्वा ए॒षा य॒थ्सो॑म॒क्रय॑णी॒ जूर॑सीत्या॒ह यद्धि॑
मन॑सा॒ जव॑ते॒ तद्वा॒चा व॑दति॒ धृ॒ता मन॑सेत्या॒ह मन॑सा॒ हि वा॒ग्धृ॒ता
जु॒ष्टा वि॑ष्णा॒व इत्या॑ह (४७)

य॒ज्ञो वै वि॑ष्णुर्य॒ज्ञायै॑वैनां॒ जु॒ष्टां करो॑ति॒ तस्या॑स्ते स॒त्यस॑वसः
प्र॒स॒व इत्या॑ह स॒वितृ॑प्र॒सूता॑मे॒व वा॒चम॑व॒ रुन्धे॒ काण्डे॑काण्डे
वै क्रि॒यमा॑णे॒ य॒ज्ञः र॒क्षासि॑ जि॒घास॑न्त्ये॒ष ख॒लु वा
अ॒र॑क्षो॒हतः॒ पन्था॑ योऽ॒ग्रेश्च॑ सूर्य॑स्य च॒ सूर्य॑स्य॒ चक्षु॑रारु॒हम॒ग्नेर॑क्षः
क॒नीनि॑का॒मित्या॑ह॒ य ए॒वार॑क्षो॒हतः॒ पन्था॑स्त॒सुमा॑रौ॒हति॑ (४८)

वाग्वा ए॒षा य॒थ्सो॑म॒क्रय॑णी॒ चिद॑सि॒ म॒नासी॑त्या॒ह
शा॒स्त्ये॒वैना॑मे॒तत्तस्मा॑च्छि॒ष्टाः प्र॒जा जा॑यन्ते॒ चिद॑सीत्या॒ह यद्धि॑
मन॑सा॒ चे॒तय॑ते॒ तद्वा॒चा व॑दति॒ म॒नासी॑त्या॒ह यद्धि॑ मन॑साभि॒गच्छ॑ति॒
तत्क॒रोति॒ धीर॑सीत्या॒ह यद्धि॑ मन॑सा॒ ध्याय॑ति॒ तद्वा॒चा (४९)

वदति दक्षिणासीत्याह दक्षिणा ह्येषा यज्ञियासीत्याह
 यज्ञियामेवैनं करोति क्षत्रियासीत्याह क्षत्रिया ह्येषादितिरस्युभयतः शी
 यदेवाऽऽदित्यः प्रायणीयो यज्ञानामादित्य उदयनीयस्तस्मादेवमाह
 यदबद्धा स्यादयता स्याद्यत्पदिबद्धानुस्तरणी स्यात्प्रमायुको
 यजमानः स्यात् (५०)

यत्कर्णगृहीता वार्त्रघ्नी स्यात्स वान्यं जिनीयात्तं वान्यो
 जिनीयान्मित्रस्त्वां पदि बध्नात्वित्याह मित्रो वै शिवो
 देवानान्तेनैवैनं पदि बध्नाति पूषाध्वनः पात्वित्याहेयं वै
 पूषेमामेवास्या अधिपामकः समष्ट्या इन्द्रायाध्यक्षायेत्याहेन्द्रमेवास्या
 अध्यक्षं करोति (५१)

अनु त्वा माता मन्यतामनु पितेत्याहानुमतयैवैनया क्रीणाति
 सा देवि देवमच्छेहीत्याह देवी ह्येषा देवः सोम इन्द्राय
 सोममित्याहेन्द्राय हि सोमं आह्रियते यदेतद्यजुर्न ब्रूयात्पराच्येव
 सोमक्रयणीयाद्ब्रुद्रस्त्वा वर्तयत्वित्याह रुद्रो वै क्रूरः (५२)

देवानान्तमेवास्यै परस्ताद्वधात्यावृत्त्यै क्रूरमिव वा एतत्करोति
 यद्ब्रुद्रस्य कीर्तयति मित्रस्य पथेत्याह शान्त्यै वाचा वा एष वि
 क्रीणीते यः सोमक्रयण्या स्वस्ति सोमसखा पुनरेहि सह रय्येत्याह
 वाचैव विक्रीय पुनरात्मन्वाचं धत्तेऽनुपदासुकास्य वाग्भवति य एवं
 वेद॥ (५३)

सतनुं विष्णुं इत्याह समारोहति ध्यायति तद्वाचा यजमानः स्यात्करोति कुरो वेद॥—[७]

षट्पदान्यनु नि क्रामति षडहं वाङ्मातिं वदत्युत संवत्सरस्यायने
यावत्येव वाक्तामव रुन्धे सप्तमे पदे जुहोति सप्तपदा शक्करी
पशवः शक्करी पशूनेवाव रुन्धे सप्त ग्राम्याः पशवः सप्तारण्याः
सप्त छन्दाः स्युभयस्यावरुद्धौ वस्व्यसि रुद्रासीत्याह रूपमेवास्यां
एतन्महिमानम् (५४)

व्याचष्टे बृहस्पतिस्त्वा सुम्ने रण्वत्वित्याह ब्रह्म वै
देवानां बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवास्मै पशूनव रुन्धे रुद्रो वसुभिरा
चिकेत्वित्याहावृत्त्यै पृथिव्यास्त्वा मूर्धन्ना जिघर्मि देवयजन इत्याह
पृथिव्या ह्येष मूर्धा यद्देवयजनमिडायाः पद इत्याहेडाये ह्येतत्पदं
यत्सोमक्रयण्यै घृतवति स्वाहा (५)

इत्याह यदेवास्यै पदाद् घृतमपीड्यत तस्मादेवमाह
यदध्वर्युरनग्नावाहुतिं जुहुयादन्धोऽध्वर्युः स्याद्रक्षांसि यज्ञं
हन्युरहिरण्यमुपास्य जुहोत्यग्निवत्येव जुहोति नान्धोऽध्वर्युर्भवति
न यज्ञं रक्षांसि घ्नन्ति काण्डेकाण्डे वै क्रियमाणे यज्ञं
रक्षांसि जिघांसन्ति परिलिखितं रक्षः परिलिखिता अरातय
इत्याह रक्षसामपहत्यै (५६)

इदमहं रक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योऽस्मान्द्वेष्टि यं
च वयं द्विष्म इत्याह द्वौ वाव पुरुषौ यं चैव द्वेष्टि यश्चैनं

द्वेष्टि तयोरेवानन्तरायं ग्रीवाः कृन्तति पशवो वै सोमक्रयण्यै
पदं यावत्सूतः सं वपति पशून्नेवाव रुन्धेऽस्मे राय इति सं
वपत्यात्मानमेवाध्वर्युः (५७)

पशुभ्यो नान्तरेति त्वे राय इति यजमानाय प्र यच्छति
यजमान एव रयिं दधाति तोते राय इति पत्न्या अर्धो वा
एष आत्मनो यत्पत्नी यथा गृहेषु निधत्ते तादृगेव तत्त्वष्टीमती
ते सपेयेत्याह त्वष्टा वै पशूनां मिथुनानां रूपकद्रूपमेव पशुषु
दधात्यस्मै वै लोकाय गार्हपत्य आ धीयतेऽमुष्मा आहवनीयो
यद्गार्हपत्य उपवपेदस्मिल्लोके पशुमान्थस्याद्यदाहवनीये-
ऽमुष्मिल्लोके पशुमान्थस्यादुभयोरुप वपत्युभयोरेवैनं लोकयोः
पशुमन्तं करोति॥ (५८)

मुहिमान्ः स्वाहापंहत्या अध्वर्युधीयते चतुर्विंशतिश्च॥ [८]

ब्रह्मवादिनो वदन्ति विचित्यः सोमा (३) न विचित्या (३)
इति सोमो वा ओषधीनां राजा तस्मिन् यदापन्नं ग्रसितमेवास्य
तद्यद्विचिनुयाद्यथास्याद्ग्रसितं निष्विदति तादृगेव तद्यन्न
विचिनुयाद्यथाक्षन्नापन्नं विधावति तादृगेव तत्क्षोधुंकोऽध्वर्युः
स्यात्क्षोधुंको यजमानः सोमविक्रयिन्सोमः शोधयेत्येव
ब्रूयाद्यदीतरम् (५९)

यदीतरमुभयेनैव सोमविक्रयिणमर्पयति तस्मात्सोमविक्रयी

क्षोर्धुकोऽरुणो ह स्माहौपवेशिः सोमक्रयण एवाहं तृतीयसवनमव
 रुन्ध इति पशूनां चर्मन्मिमीते पशूनेवाव रुन्धे पशवो हि
 तृतीयः सवनं यङ्कामयेतापशुः स्यादित्यृक्षतस्तस्य मिमीतर्क्षं वा
 अपशव्यमपशुरेव भवति यं कामयेत पशुमान्थस्यात् (६०)

इति लोमतस्तस्य मिमीतैतद्वे पशूनां रूपं रूपेणैवास्मै
 पशूनव रुन्धे पशुमानेव भवत्यपामन्ते क्रीणाति सरंसमेवैनं
 क्रीणात्यमात्योऽसीत्याहामैवैनं कुरुते शुक्रस्ते ग्रह इत्याह शुक्रो
 ह्यस्य ग्रहोऽनसाच्छ याति महिमानमेवास्याच्छ यात्यनसा (६१)

अच्छ याति तस्मादनोवाह्यः समे जीवनं यत्र खलु वा
 एतः शीर्ष्णा हरन्ति तस्माच्छीर्षहार्यं गिरौ जीवनमभि त्यं
 देवः संवितारमित्यतिच्छन्दसर्चा मिमीतेऽतिच्छन्दा वै सर्वाणि
 छन्दांसि सर्वेभिरेवैनं छन्दोभिर्मिमीते वर्ष्म वा एषा छन्दसां
 यदतिच्छन्दा यदतिच्छन्दसर्चा मिमीते वर्ष्मैवैनः समानानां
 करोत्येकैकयोऽथ्सर्गम् (६२)

मिमीतेऽयांतयाम्नियायातयाम्नियैवैनं मिमीते तस्मान्नानावीर्या
 अङ्गुलयः सर्वास्वङ्गुष्ठमुप नि गृह्णाति तस्मात्समावद्वीर्यो-
 ऽन्याभिरङ्गुलिभिस्तस्मात्सर्वा अनु सं चरति यत्सह सर्वाभिर्मिमीत
 सञ्श्लिष्टा अङ्गुलयो जायेरन्नेकैकयोऽथ्सर्गं मिमीते तस्माद्विभक्ता

जायन्ते पञ्च कृत्वो यजुषा मिमीते पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञो
यज्ञमेवाव रुन्धे पञ्च कृत्वस्तूष्णीम् (६३)

दश सं पद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं विराड्विराजैवान्नाद्यमव रुन्धे
यद्यजुषा मिमीते भूतमेवाव रुन्धे यत्तूष्णीं भविष्यद्यद्वै तावानेव
सोमः स्याद्यावन्तं मिमीते यजमानस्यैव स्यान्नापि सदस्यानां
प्रजाभ्यस्त्वेत्युप समूहति सदस्यानेवान्वाभजति वाससोप नह्यति
सर्वदेवत्यं वै (६४)

वासः सर्वाभिरैवेन देवताभिः समर्धयति पशवो वै सोमः
प्राणाय त्वेत्युप नह्यति प्राणमेव पशुषु दधाति व्यानाय त्वेत्यनु
शृन्थति व्यानमेव पशुषु दधाति तस्मात्स्वपन्तं प्राणा न
जहति॥ (६५)

इतरं पशुमान्स्याद्यात्यनसोऽसर्गन्तूष्णीं संवदेवत्यं वै त्रयस्त्रिंशच्च॥ [९]

यत्कलया ते शफेनं ते क्रीणानीति पणेतगोअर्घं सोमं
कुर्यादगोअर्घं यजमानमगोअर्घमध्वर्युङ्गोस्तु महिमानं नाव तिरद्ववा
ते क्रीणानीत्येव ब्रूयाद्गोअर्घमेव सोमं करोति गोअर्घं यजमानं
गोअर्घमध्वर्युन्न गोर्महिमानमव तिरत्यजया क्रीणाति सतपसमेवेन
क्रीणाति हिरण्येन क्रीणाति सशुक्रमेव (६६)

एनं क्रीणाति धेन्वा क्रीणाति साशिरमेवेन क्रीणात्यृषभेण
क्रीणाति सेन्द्रमेवेन क्रीणात्यनुडुहा क्रीणाति वह्निर्वा अनुड्वान्

वहि॑नै॒व वहि॑ य॒ज्ञस्य॑ क्रीणाति मिथु॑नाभ्या॑ क्रीणाति
मिथु॑नस्याव॑रुद्धौ वास॑सा क्रीणाति सर्व॑दे॒वत्य॑ वै वासः
सर्वा॑भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः क्रीणाति द॒श सं प॑द्यन्ते द॒शाक्ष॑रा
वि॒राडन्न॑ वि॒राड्विराजै॑वान्नाद्य॒मव॑ रुन्धे (६७)

तप॑सस्त॒नूर॑सि प्र॒जाप॑ते॒र्वर्ण॑ इत्या॑ह प॒शुभ्य॑ ए॒व तद॑ध्व॒र्युर्नि
हु॑त आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्का॑य गच्छ॑ति श्रियं प्र प॒शूना॑प्नोति य ए॒वं वेद॑
शु॒क्रं ते शु॒क्रेण॑ क्रीणा॒मीत्या॑ह यथा॒यजु॑रे॒वैतद्दे॒वा वै येन॑ हि॒रण्येन॑
सोम॑म॒क्रीण॑न्तद॒भीष॑हा पुन॒राद॑दत् को हि तेज॑सा वि॒क्रेष्य॑त् इति॒
येन॑ हि॒रण्येन॑ (६८)

सोमं॑ क्रीणी॒यात्तद॑भीषहा पुन॒रा द॑दीत् तेजं॑ ए॒वाऽऽ-
त्म॑न्ध॒त्तेऽस्मे॑ ज्योतिः॑ सोम॒विक्र॑यिणि तम॑ इत्या॑ह ज्योति॑रे॒व
यज॑माने दधाति॒ तम॑सा सोम॒विक्र॑यिण॑म॒र्पय॑ति यदनु॑पग्रथ्य
ह॒न्याद॑न्द॒शूका॑स्ताः समाः॑ सर्पाः॑ स्यु॒रिद॑म॒हः सर्पा॑णां
द॒न्द॒शूका॑नां ग्री॒वा उप॑ ग्र॒थ्नामी॑त्या॒हाद॑न्द॒शूका॑स्ताः समाः॑ सर्पा
भव॑न्ति॒ तम॑सा सोम॒विक्र॑यिणं वि॒ध्यति॑ स्वानं॑ (६९)

भ्राजे॑त्या॒हैते॑ वा अ॒मुष्मि॑ल्लो॒के सोम॑म॒रक्ष॑न्तेभ्यो-
ऽधि॒ सोम॑मा॒हर॑न् यदे॒तेभ्यः॑ सोम॒क्रय॑णान्ना॒नुदि॑शेद॒क्रीतो॑-
ऽस्य॒ सोमः॑ स्या॒न्नास्यै॑ते॒ऽमुष्मि॑ल्लो॒के सोमः॑ रक्षेयु॒र्यदे॒तेभ्यः॑
सोम॒क्रय॑णाननुदि॒शति॑ क्री॒तोऽस्य॒ सोमो॑ भवत्ये॒तेऽस्या॒मुष्मि॑ल्लो॒के

सोमं रक्षन्ति॥ (७०)

सशृक्रमेव रुन्ध इति येन हिरण्येन स्वान चतुश्चत्वारिंशच्च॥ [१०]

वारु॒णो वै क्री॒तः सोम॒ उप॑नद्धो मि॒त्रो न॒ एहि॒ सुमि॑त्रधा॒
इत्या॒ह शान्त्या॒ इन्द्र॑स्योरुमा वि॒श दक्षि॑णमित्या॒ह दे॒वा वै
यं सोम॒मक्री॑णन्तमिन्द्र॑स्योरौ दक्षि॑ण॒ आसा॑दयन्नेष खलु वा
ए॒तर्हीन्द्रो॒ यो यज॑ते॒ तस्मा॑दे॒वमा॒होदा॑युषा स्वा॒युषे॑त्या॒ह दे॒वता॑
ए॒वान्वा॒रभ्यो॑त् (७१)

तिष्ठ॒त्युर्व॑न्तरि॒क्षम॑न्विहीत्या॒हान्तरि॑क्षदे॒वत्यो॑ ३ ह्ये॒तर्हि॒ सोमो॑-
ऽदि॒त्याः स॒दोऽस्य॑दि॒त्याः स॒द् आ सी॑देत्या॒ह यथा॑य॒जुरे॒वैत॑द्वि वा
ए॒नमे॒तदर्ध॑यति॒ यद्वा॑रुणं सन्तं मै॒त्रं क॑रोति॒ वारु॑ण्यर्चा सा॑दयति॒
स्वयै॒वैनं॑ दे॒वता॑या॒ सम॑र्धयति॒ वास॑सा॒ पर्या॑नहति॒ सर्व॑दे॒वत्यं॑ वै
वा॒सः सर्वा॑भिरे॒व (७२)

ए॒नं दे॒वता॑भिः सम॑र्धयत्यथो रक्ष॑सामप॑हत्यै वने॑षु व्य॑न्तरि॒क्षं
तता॑नेत्या॒ह वने॑षु हि व्य॑न्तरि॒क्षं त॒तान॒ वाज॑मर्व॒थ्स्वित्या॑ह॒ वाज॑ः
ह्यर्व॑थ्सु॒ पयो॑ अ॒घ्निया॑स्वित्या॒ह पयो॑ ह्य॒घ्निया॑सु॒ हृथ्सु॑ क्रतु॒मित्या॑ह
हृथ्सु॑ हि क्रतुं वरु॑णो वि॒श्वंघ्नि॑मित्या॒ह वरु॑णो हि वि॒श्वंघ्नि॑न्दि॒वि
सूर्य॑म् (७३)

इत्या॒ह दि॒वि हि सूर्य॑ः सोम॒मद्रा॑वित्या॒ह ग्रा॒वा॑णो वा
अ॒द्रय॑स्तेषु वा ए॒ष सोमं॑ दधाति॒ यो यज॑ते॒ तस्मा॑दे॒वमा॒होदु॑ त्यं

जातवेदसमिति सौर्यर्चा कृष्णाजिनं प्रत्यानहति रक्षसामपहत्या
उस्रावेत धूर्षाहवित्याह यथायजुरेवैतत्प्र च्यवस्व भुवस्पत
इत्याह भूतानां हि (७४)

एष पतिर्विश्वान्यभि धामानीत्याह विश्वानि ह्ये ३ षो-
ऽभि धामानि प्रच्यवते मा त्वा परिपरी विददित्याह यदेवादः
सोममाह्रियमाणं गन्धर्वो विश्वावसुः पर्यमुष्णात्तस्मादेवमाहापरिमोषाय
यजमानस्य स्वस्त्ययन्यसीत्याह यजमानस्यैवैष यज्ञस्यान्वारम्भो-
ऽनवछित्यै वरुणो वा एष यजमानमभ्यैति यत् (७५)

क्रीतः सोम उपनद्धो नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षस
इत्याह शान्त्या आ सोमं वहन्त्यग्निना प्रति तिष्ठते तौ सम्भवन्तौ
यजमानमभि सम्भवतः पुरा खलु वावैष मेधायात्मानमामरभ्यं चरति
यो दीक्षितो यदग्नीषोमीयं पशुमालभत आत्मनिष्क्रयण एवास्य स
तस्मात्तस्य नाशयं पुरुषनिष्क्रयण इव ह्यथो खल्वाहुरग्नीषोमाभ्यां
वा इन्द्रो वृत्रमहन्निति यदग्नीषोमीयं पशुमालभते वार्त्रघ्न एवास्य
स तस्माद्वाशयं वारुण्यर्चा परि चरति स्वयैवेन देवतया परि
चरति॥ (७६)

अन्वारभ्योत्सर्वाभिरेव सूर्यं भूतानां ह्येति यदाहुः सप्तविंशतिश्च॥ [११]

यो वा अयंथादेवतन्त्वामग्ने इन्द्रस्य चित्तिं यथा वै वयो वै यदाकृताद्यास्ते अग्ने मयिं गृह्णामि प्रजापतिः
सोऽस्मात्स्तेगान् वाजं कूर्मान् योक्रं मित्रावरुणाविन्द्रस्य पूष्ण ओजं आनन्दमहरग्नेर्वायोः पन्थाङ्कमैर्द्यौस्तेऽग्निः

पुशुरासीत्पृथ्विंशतिः॥२६॥

यो वा एवाहुतिमभवन्पृथिभिर्वरुध्यान्न्दमष्टौपञ्चाशत्॥५८॥

यो वा अयंथादेवत् यद्यवजिघ्रंसि॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः
समाप्तः॥६-१॥

generated on **August 29, 2024**

Downloaded from

<http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | Credits